

Kulturutskottets yttrande 2025/26:KrU2y

Riksrevisionens rapport om statens främjande av de nationella minoritetsspråken

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har beslutat att ge kulturutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelse 2025/26:62 Riksrevisionens rapport om statens främjande av de nationella minoritetsspråken, de följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen samt tre yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26. Kulturutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen och motionerna 2025/26:2786 (V) yrkande 3, 2025/26:3435 (MP) yrkande 3, 2025/26:3775 (MP) yrkande 46, 2025/26:3884 (MP) yrkande 1 och 2025/26:3892 (båda -) yrkande 4. Utifrån de utgångspunkter som kulturutskottet har att beakta anser utskottet att konstitutionsutskottet bör avstyrka motionsyrkandena och föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna. I yttrandet finns en avvikande mening (MP).

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om statens främjande av de nationella minoritetsspråken

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för sin bedömning av de slutsatser och rekommendationer som Riksrevisionen lämnat i rapporten Nationella minoritetsspråk – kortsiktiga och otillräckliga statliga insatser (RiR 2025:16).

Riksrevisionens övergripande slutsats är att statens insatser inte är tillräckliga för att nå målet om att hålla de nationella minoritetsspråken levande och att staten kan använda sina resurser mer effektivt, bl.a. genom att fördela resurserna över längre tid i stället för i korta satsningar. Mot den bakgrunden lämnar Riksrevisionen ett antal rekommendationer till regeringen. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att bl.a. ge Institutet för språk och folkminnen ett uppdrag i instruktionen att ansvara för språkcentrum för finska, meänkieli, jiddisch och romani chib.

Regeringen instämmer i huvudsak med Riksrevisionens slutsatser. I skrivelsen redogör regeringen också för de åtgärder som har vidtagits eller planeras för att effektivisera statens insatser för att främja de nationella minoritetsspråken. Åtgärderna omfattar exempelvis ändringar i berörda myndigheters instruktioner i syfte att stärka det långsiktiga arbetet för de nationella minoritetsspråken. Regeringen har bl.a. beslutat om en ändring i instruktionen för Institutet för språk och folkminnen. Ändringen innebär att uppdraget att ansvara för språkcentrum för finska, jiddisch, meänkieli och romani chib, som tidigare reglerades via myndighetens regleringsbrev, överfördes till myndighetens instruktion. Enligt regeringen finns det sedan 2025 både permanenta och tillfälliga medel avsatta för språkcentrum vid Institutet för språk och folkminnen.

Motionerna

I partimotion 2025/26:2786 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3 framförs att regeringen bör vidta åtgärder för att säkra en långsiktig och permanent verksamhet vid minoritetsspråkens språkcentrum. Motionärerna föreslår att detta bör ges regeringen till känna.

Amanda Lind m.fl. (MP) föreslår i partimotion 2025/26:3775 yrkande 46 ett tillkännagivande om att stärka nationella språkcentrum. Motionärerna menar att finansieringen av språkcentrumen bör permanentas. Även Jan Riise m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2025/26:3435 yrkande 3 ett tillkännagivande om att finansieringen av minoritetsspråkens språkcentrum bör permanentas.

I kommittémotion 2025/26:3884 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1 framförs att språkcentrumen spelar en avgörande roll i arbetet med att revitalisera de nationella minoritetsspråken. Motionärerna menar att tillfälliga uppdrag och minskade anslag har bidragit till ineffektiv styrning och sämre måluppfyllelse i fråga om minoritetspolitik. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör dels säkerställa språkcentrumens långsiktiga finansiering, dels reglera språkcentrumens uppdrag genom berörda myndigheters instruktioner i stället för via regleringsbrev eller andra kortsiktiga uppdrag.

Lorena Delgado Varas och Daniel Riazat (båda -) föreslår i motion 2025/26:3892 yrkande 4 ett tillkännagivande om att Institutet för språk och folkminnen bör ges ett instruktionsenligt och långsiktigt uppdrag med tillhörande resurser för att ansvara för språkcentrum för finska, meänkieli, jiddisch och romani chib.

Utskottets ställningstagande

De nationella minoritetsspråken har talats under mycket lång tid i Sverige och utgör en viktig del av Sveriges kulturella och historiska arv. Riksrevisionens slutsats att statens insatser inte har varit tillräckliga för att nå målet om att hålla de nationella minoritetsspråken levande är därför oroande. Utskottet vill understryka vikten av att samhället på olika sätt uppmuntrar och förenklar för dem som talar språken att föra kunskaperna vidare till nästa generation. Annars är risken stor att språken dör ut. Ett levande språk är också en förutsättning för att kulturen ska fortsätta att utvecklas och spegla samtiden. I detta sammanhang är det centralt att insatserna för att främja de nationella minoritetsspråken är både långsiktiga och ändamålsenliga. Utskottet välkomnar därför regeringens inriktning att arbeta långsiktigt för att hålla minoritetsspråken levande och ser det som positivt att Institutet för språk och folkminnen har fått en instruktionsenlig uppgift att ansvara för språkcentrum samt att Sametingets instruktion ska ändras i syfte att förtydliga dess ansvar inom minoritetspolitik. Det är också positivt att det numera finns permanenta medel avsatta för arbetet med språkcentrum vid Institutet för språk och folkminnen. Sammantaget menar utskottet att regeringen bedriver ett mål-inriktat arbete för att främja de nationella minoritetsspråken. Kulturutskottet anser därmed att konstitutionsutskottet bör föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna och att motionerna 2025/26:2786 (V) yrkande 3, 2025/26:3435 (MP) yrkande 3, 2025/26:3775 (MP) yrkande 46, 2025/26:3884 (MP) yrkande 1 och 2025/26:3892 (båda -) yrkande 4 avstyrks.

Stockholm den 19 februari 2026

På kulturutskottets vägnar

Mats Berglund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Berglund (MP), Malin Danielsson (L), Alexander Christiansson (SD), Björn Wiechel (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Lars Mejern Larsson (S), Jonas Andersson (SD), Azadeh Rojhan (S), Magnus Manhammar (S), Ewa Pihl Krabbe (S), Peter Ollén (M), Vasiliki Tsouplaki (V), Roland Utbult (KD), Catarina Deremar (C), Anna-Lena Hedberg (SD), Pia Trollehjelm (SD) och Carl Nordblom (M).

Avvikande mening

Avvikande mening (MP)

Mats Berglund (MP) anför:

Jag välkomnar Riksrevisionens granskning av statens arbete med de nationella minoritetsspråken. Rapporten (RiR 2025:16) bekräftar att statens insatser inte är tillräckliga för att nå det minoritetspolitiska målet om att hålla minoritetsspråken och minoritetskulturerna levande.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att statens insatser präglas av kortsiktighet, bristande samordning och otydlig styrning. Jag delar inte regeringens bedömning att dessa brister kan hanteras inom ramen för nuvarande styrning. Tvärtom menar jag att problemen är strukturella och kräver långsiktiga, stabila uppdrag och resurser.

I rapporten redovisas flera exempel där regeringens långsamhet och bristande styrning av berörda myndigheter har lett till allvarliga effektivitetsförluster och försvårat för berörda myndigheter att fullgöra sina uppdrag. Regeringens återkommande ryckighet leder till förlorad kompetens och sämre måluppfyllelse.

Betydande resurser har gått förlorade när språkcentrumen vid Institutet för språk och folkminnen i praktiken har tvingats att avvecklas och därefter återstartas, till följd av regeringens sena och kortsiktiga budgetbeslut. Även Samiskt språkcentrum har påverkats negativt genom regeringens otillräckliga styrning. Osäkerheten kring finansieringen har lett till förlorad kontinuitet och minskad handlingskraft.

Jag delar därför Riksrevisionens rekommendation att språkcentrumens uppdrag bör skrivas in i ansvariga myndigheters instruktioner och ges permanent finansiering. Jag och mitt parti har länge drivit på för en politik för de nationella minoritetsspråken som värnar långsiktighet, de nationella minoritetsspråkens egenmakt och kraftigt utökade resurser, ett arbete som kommer att fortsätta.

Till skillnad från regeringen anser jag därför att de åtgärder som vidtagits eller aviserats, inte är tillräckliga och att Riksrevisionens rapport därför inte kan anses vara slutbehandlad. Med detta anser jag att konstitutionsutskottet bör tillstyrka motion 2025/26:3884 (MP) yrkande 1 och 3.